

HOSPODAŘENÍ POPULÁRNĚ

CO PLATÍ KRAJ • CO BY KRAJ ZAPLATIT CHTĚL A NEMŮŽE • PROČ KLESAJÍ MZDY VE ŠKOLSTVÍ • LIDÉ Z KRAJE UMÍ ZÍSKAT EVROPSKÉ PENÍZE

Letos poprvé bude kraj hospodařit s vyšším podílem příjmů z daní. Neznamená to ovšem, že by kraje dostaly víc peněz. Stát příjmy krajů zachová ve zhruba stejné výši, pouze asi polovinu z nich kraje dostanou z daňových příjmů a nikoliv formou dotací, jako tomu bylo dosud. Pro kraje tím nastává zásadní změna v tom, že o této polovině mohou samostatně rozhodovat, což u dotací nejde. „Zdá se, že si stát přestává hrát na vševedoucího a dá-

vám část důvěry,“ komentuje tento vývoj ekonomický náměstek hejtmana Vysočiny František Dohnal (nez, KDU-ČSL) a dodává: „Není to ale příliš rychlé, kraje už přitom dokázaly, že jsou dobrými hospodáři a umí toho daleko víc, než sám stát.“

Faktem ovšem je, že státní dotace pořád tvoří více než polovinu rozpočtu, přičemž největší část dotací je určena na platy pracovníků ve školství.

Na druhé straně přes vznik krajů jako samosprávných území nijak nezeštíhlela pražská centra. „Jakoby platily Parkinsonovy zákony a státní byrokracie bujela. Přitom třeba ministerstvo školství už přímo neřídí tisíce škol, protože se o školy a školská zařízení v drtivé většině starají obce a kraje. Možná by nebyla od

věci ne redukce, ale úplné zrušení některých ministerstev,“ vysvětluje František Dohnal.

Krajský rozpočet je letos opět vyrovnaný. Tedy jeho příjmy jsou stejné, jako výdaje. Případné úvěry přitom Dohnal nevyloučil, ale pouze takové, které je možné v rozumné době splatit. „Hospodaření samosprávného území je v podstatě jednoduché. Je to stejné jako v rodině. Koupit si mohu jen to, na co mám, úvěr si mohu vzít, ale jen takový, který mohu splatit. Jinak jsem špatný hospodář a má rodina, nebo můj kraj, nemůže existovat. Jednoduché počty pro první stupeň obecní školy. Jen státu tyhle počty dosud nějak nedochází,“ prohlásil náměstek Dohnal.

Rozpočet kraje Vysočina není konečný. V průběhu roku se ještě bude měnit tak, jak se budou vyvíjet potřeby území. „Je jasné, že se může stát něco nepředvídaného a bude třeba peníze někde ubrat a dát je na něco jiného, než jsme původně určili. Bude například letní příval, který spláchne silnice a my ji přednostně opravíme místo plánované opravy někde jinde, která prostě půl roku počká. Opět je to stejné jako v rodinném rozpočtu. Porouchá se auto a tak se opraví a nový stůl jednoduše nějaký čas počká,“ přibližuje změny v rozpočtu František Dohnal.

Kraj Vysočina

Rozloha: 6795 km²
5. místo mezi 14 kraji v ČR,
8,5% rozlohy ČR

Počet obyvatel: 510.498
(k zač. 2004) 11. místo mezi kraji,
5% obyvatel ČR

Počet obcí: 704
2. místo mezi kraji,
11,5% všech obcí v ČR

Přednosti Vysočiny

obyvatelstvo

- nejnižší kriminalita
- nízká míra kojenecké úmrtnosti
- počet potratů pod průměrem České republiky

dopravní infrastruktura

- výhodná poloha v rámci České republiky i Evropy, kraj protíná dálnice D1
- významná poloha mezi Prahou a Brnem
- snadná dostupnost

průmysl, služby, rozvoj podnikání

- průmyslové pozemky, obchodní příležitosti, 25 průmyslových zón
- dynamický vývoj

zemědělství

- výjimečně příznivé podmínky pro produkci mléka, brambor, řepky
- vysoká produkční schopnost lesních porostů

trh práce a zaměstnanost

- míra nezaměstnanosti pod průměrem České republiky

školství

- široká oborová struktura středoškolského vzdělávání
- dostatečná kapacita středních škol
- vlastní vysoké školství privátní i veřejné

zdravotnictví

- dobrý zdravotní stav obyvatel – lidé na Vysočině patří k nejzdravějším v České republice

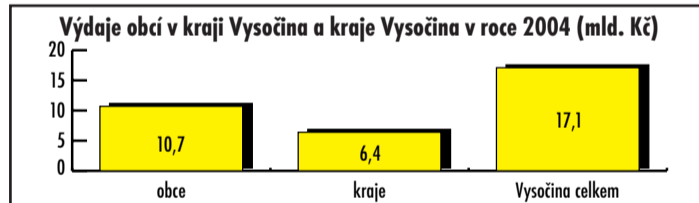
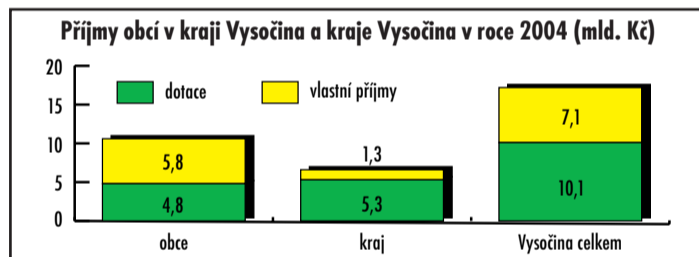
rekreace a cestovní ruch

- pestrá nabídka turistických atrakcí
- velké množství značených turistických cest a cykloturistických tras
- významné sportovní akce
- velké množství kulturních památek
- vhodné podmínky pro aktivní rodinnou dovolenou

životní prostředí

- čisté ovzduší – ekologicky nejčistší kraj ČR
- na území kraje se nachází 124 chráněných území a devět přírodních parků
- zdravé lesy nezasazené emisemi
- dostatek pitné vody, Vysočina zásobuje i jiné kraje

Většinu příjmů samospráv tvořily loni státní dotace, o nich není možné rozhodovat

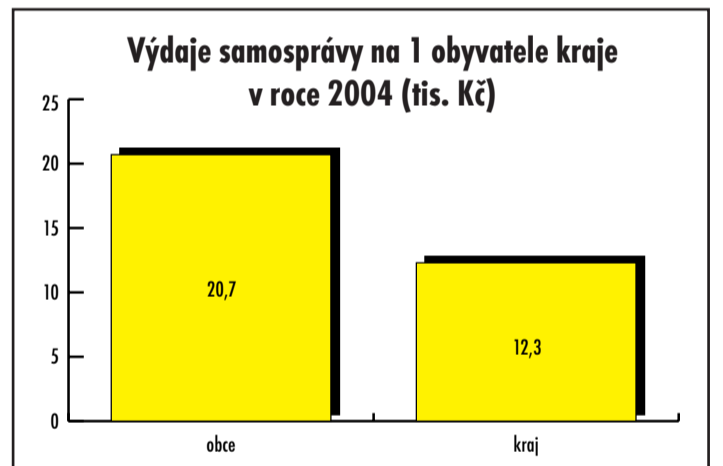
Ačkoliv jsou obce a kraje samosprávné subjekty, a jak už z názvu vyplývá, měly by se o své území starat samy, většinu jejich příjmů i v roce 2004 tvořily státní dotace.

To v praxi znamená, že jim stát dal ze svého rozpočtu peníze, ale také zároveň určit, jak s těmi penězi mají naložit. To je pochopitelné u těch činností, kdy obce a kraj pro stát vykonávají jeho pravomoci.

Typickým příkladem jsou například správní řízení na stavebních úřadech, agendy sociálních dávek nebo provoz matriky.

Problematické je to ale v oblastech, ve kterých jsou obce a kraje opravdu samosprávné.

Zde je jedním z typických příkladů školství. Obce i kraje školy řídí, plně odpovídají za jejich provoz, přitom si ale pravomoc pro vyplácení mezd zaměstnanců škol nechal stát, který přitom zdůrazňuje, že za dění v jednotlivých školách neodpovídá. Je to klasická ukázka centralistického rozhodování bez jakékoli zodpovědnosti tak, jak ji řada občanů pamatuje z období tzv. plánovaného socialistického hospodářství.

Velkou část výdajů krajského rozpočtu tvoří peníze na údržbu silnic. Zvláště zima pouští na Vysočině krajské kase žilou. Foto: Luboš Pavlíček

Vysočina hospodaří bez dluhů, pokud si vezme úvěr, splatí jej v co nejkratší době

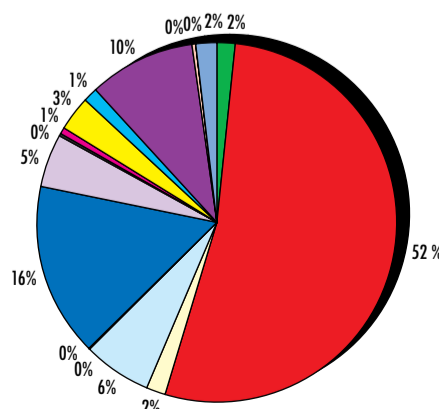
Nejtypičtějším a nejviditelnějším rozdílem mezi hospodařením státu a samospráv, kterými jsou například kraje, jsou dluhy. Zatímco zodpovědné samosprávné celky, ke kterým patří i kraj Vysočina, příliš nezadlužují rozpočet, státní rozpočet už několik let pravidelně zatěžuje dluh, který roste astronomickým tempem. Je to způsobeno především tím, že malá území obcí a krajů se snaží nezatěžovat příští zastupitelstva dluhy a investovat tak, aby případné úvěry byly schopny splatit v jednom volebním období. Tedy – zastupitelstvo si sice půjčí peníze třeba na opravu silnice, ale najde i další zdroje fi-

nancování (třeba některý z evropských fondů) a půjčka tedy není tak velká, aby ji totéž zastupitelstvo nedokázalo splatit.

Také letos tedy bude kraj Vysočina hospodařit s vyrovnaným rozpočtem, i když zastupitelstvo řeklo, že se nebrání půjčovat si peníze, pokud je bude umět vrátit.

Největší letošní výdaje opět tvoří školství a doprava včetně údržby silnic, nejvíce příjmů má kraj ze státních dotací. Faktem ale je, že přímé příjmy z daní, o kterých může kraj samostatně rozhodovat, ze letos výrazně zvýšily, i když ne o tolik, kolik stát původně sliboval.

Struktura výdajů rozpočtu kraje Vysočina v r. 2005 (mil. Kč)

- zemědělství – 111 mil. Kč
- školství – 3 595 mil. Kč
- kultura – 117 mil. Kč
- zdravotnictví – 417 mil. Kč
- životní prostředí – 5 mil. Kč
- územní plánování – 2 mil. Kč
- doprava – 1 056 mil. Kč
- sociální věci – 325 mil. Kč
- požární ochrana a IZS – 16 mil. Kč
- zastupitelstvo kraje – 39 mil. Kč
- krajský úřad – 211 mil. Kč
- regionální rozvoj – 88 mil. Kč
- nemovitý majetek – 649 mil. Kč
- informatika – 23 mil. Kč
- sekretariát RR – 0,2 mil. Kč
- rezerva a rozvoj kraje – 128 mil. Kč